

Ålesundsregionens Havnevesen, post@alesund.havn.no

Ålesund kommune, postmottak@alesund.kommune.no

(Brevet sender kun per epost)

30.1.2025

Innspill til Strategisk Havneplan 2025-2034

Sammendrag

Vi har gjennomgått utkastet til Strategisk Havneplan 2025-2034 og har flere kommentarer og innspill. Med våre innspill vil vi på det sterkeste anbefale at dette utkastet revideres og ikke videreføres som det foreligger. Vi mener at planen ikke tar hensyn til de politiske vedtatte og førende kommunale planene for utvikling av Ålesund by og Sørsida spesielt. Dette er særlig viktig for å skape samhandling for utvikling av Ålesund, og for å sikre en helhetlig og balansert planlegging av havnens fremtid i tråd med Ålesund kommunes langsiktige mål og strategier.

For å sikre en helhetlig og bærekraftig utvikling av Ålesund har vi følgende innspill:

- Tydelig forankring av strategisk havneplan opp mot kommunens overordnede føringer og planer om utvikling av Ålesund by.
- Samspill og bred medvirkning i utarbeidelsen av planen
- Helhetlig vurdering av cruisetrafikkens påvirkning og alternative løsninger.

Kommunale føringer

Strategisk Havneplan må i større grad reflektere allerede vedtatte planer, strategier og politiske føringer for Ålesund kommune i Ålesund by og Sørsida spesielt. Dette inkluderer vedtatte kommuneplaner (arealdel, samfunnsdel), Grøntstrategi, PAKT og vedtatt reguleringsplan for Sørsida. Disse planene utgjør grunnlaget for forutsigbare prosesser og langsiktige føringer for hvordan byen skal utvikles og forvaltes, der både kommunale, statlige og private aktører har vært involvert gjennom demokratiske høringsrunder og kommunale vedtak.

I kapittel 2.4 (*Rammebetingelser, kommunale forutsetninger og anbefalinger*) bør det komme tydelig frem hvordan Strategisk havneplan tar hensyn til disse vedtatte planene. Spesielt er det problematisk at den vedtatte reguleringsplanen for Sørsida ikke er omtalt. Det mangler også vurderinger av konsekvensene disse planene har for drift, kapasitet og andre vesentlige forhold i ÅRHs virksomhet, samt hvordan havnen vil forholde seg til disse føringene.

Det er bekymringsverdig at forslaget til Strategisk Havneplan ikke i tilstrekkelig grad tar hensyn til eller omtaler disse sentrale føringene for Ålesund sentrum. Det er videre en risiko for at manglende vurderinger med tilhørende tiltak fører til at ÅRHs strategiske mål havner i uoverensstemmelse med kommunens og andre (offentlige) aktørers langsiktige mål.

For å få til ønsket utvikling av by og region, kvalitet for alle som bruker og besøker byen, og en fornuftig ressursbruk, er det vesentlig at alle kommunale virksomheter jobber etter de vedtak som er forankret i kommunens planer- og strategier.

Utviklingen av Sørsida som ny bydel er resultatet av en langvarig prosess:

Sørsida Utvikling AS

Keiser Wilhelmsgate 22, 6003 Ålesund

Org nr: 823 806 752

post@sorsida.no

- I 2003 ble det vedtatt i Havnerådet (Sak nr. 1/2003) og Bystyret i Ålesund kommune (Sak nr. 27/2003) at Sørsida skal omgjøres fra godsavsnitt til byutvikling. Til gjengjeld fikk Havna Flatholmen samt kompensasjon.
- I 2007 startet en ny reguleringsprosess av Sørsida med formål om å omgjøre arealet fra havn og utflytende trafikkområde til byutvikling. Planen ble vedtatt i 2009 i Bystyret.
- I 2010 var det vedtak om arkitektkonkurranse og ny reguleringsprosess for Sørsida med mål om å styrke bykjernen for å opprettholde Ålesunds posisjon som regionsenter mellom Trondheim og Bergen.
- Områdeplanen blir vedtatt i Bystyret 2015.
- I 2019 blir Bypakke Ålesund lokalpolitisk forankret, og i 2021 blir den forankret i Stortinget. Den danner grunnlaget for gjennomføring av Sørsida med ny infrastruktur for området. Til sammen bidrar pakken med om lag 500 mill.kr til utvikling av bysentrum innenfor Sørsideplanen. I tillegg kommer utbedringen av Sjøgata.
- I 2019 opprettet kommunen Sørsida Utvikling AS for å gjennomføre og koordinere utviklingen av området iht vedtatt plan. Den første faste ansatte starter i 2021.

Strategisk Havneplan 2025 - 2034 adresserer ikke denne historien eller det faktum at Sørsida er under aktiv transformasjon til en moderne bydel.

I strategiperioden vil omfattende utfylling, bygging og endring av arealbruk på Sørsida påvirke havnevirkksomheten både direkte og indirekte. Både i anleggsfasen og sett opp mot den ferdige Sørsida. Det er derfor kritisk at havnen vurderer hvordan den skal forholde seg til disse endringene og tilpasse sin strategi for å sikre bærekraftig by- og havneutvikling.

God byutvikling krever samhandling

God byutvikling forutsetter at alle aktører – kommunen, ÅRH, private utbyggere og lokalsamfunnet – arbeider mot felles mål. En helhetlig tilnærming der ulike interesser balanseres, er avgjørende for å sikre en bærekraftig og vellykket utvikling. Ålesund har en unik mulighet til å styrke byens posisjon som regionsenter og havnekultur gjennom samarbeid og koordinering, men dette krever at alle parter følger de samme vedtatte prioriteringer og strategiske veivalg for byen. Vi mener at denne planen vanskeliggjør kommunens evne til å arbeide mot felles mål på tvers av etater og organer, og skaper usikkerhet og redusert forutsigbarhet for utviklingen av det vedtatte sentrumsområdet på Sørsida.

Strategisk Havneplan representerer ikke bare «et internt verktøy for havnesammenslutningens politiske og administrative organer», slik det står i høringsversjonen. Den må også tilpasse seg gjeldende strategier og mål for hvordan Ålesund kommune skal utvikles, særlig fordi store deler av bysentrum består av havneområder. En så viktig plan for Ålesund by må vurderes i lys av kommunens øvrige mål og utviklingsplaner. Det er derfor avgjørende at strategisk havneplan forankres politisk i Ålesund kommunestyre.

Det er mange byer i både Norge og Europa som har klart å få til vellykket byutvikling sammen med havnen. I Ålesund har vi muligheten til å videreutvikle et godt samspill mellom havn og by, og løfte fram vår unike havnekultur, men dette forutsetter samhandling. For å sikre en best mulig plan bør det blant annet legges opp til en bredere medvirkningsprosess.

I kapittel 6.3.1 beskrives kortsiktige havnetiltak i form av oppgradering av Stornespiren og Prestebrygga. Ettersom disse kaikonstruksjonene går inn på byggetomtene til den nye bydelen på Sørsida vil det være en

Sørsida Utvikling AS

Keiser Wilhelmsgate 22, 6003 Ålesund

Org nr: 823 806 752

post@sorsida.no

stor fordel å samkjøre oppgradering av kaikonstruksjonene med byggeprosjektene. Dette av hensyn til både tid til gjennomføring, kostnader og teknisk utførelse. Det er spesielt viktig at oppgradering av disse kaiene gjøres i tett samspill med utviklingen av Sørsida.

Cruisetraffikkens utvikling og utfordringer

Cruisetraffikken i Ålesund har vokst kraftig de siste årene. Antall cruisepassasjerer har fra 2015 til i 2024 firedoblet seg. Antall store skip har økt fra 34 i 2015 til 142 i 2024, og antall skip med en bruttotonnasje over 100 000, som er et annet mål på størrelsen, har gått fra 8 til 100 i samme periode (typisk skip mellom 300-350 m og 60-75 m høyde). Samtidig var det totalt kun 15 skip og 3000 passasjerer i 2020 og 34 skip i 2021 pga Covid.

Cruisetraffikkens vekst har betydelige konsekvenser for arealbruk og logistikk på Sørsida. Dagens situasjon utfordrer realiseringen av kommunens mål om å skape en levende og attraktiv bydel. Investeringer gjennom Bypakke Ålesund og andre prosjekter er ment å styrke Ålesund og Sørsida som et urbant sentrum. Dersom cruisetraffikken på Sørsida opprettholdes på dagens nivå, vil det redusere gevinsten fra investeringene og på sikt og svekke nærings-, bolig- og sentrumsutviklingen for Ålesund.

Strategisk Handlingsplan bør beskrive hvordan ÅRH har tenkt å forholde seg til denne problemstillingen. Den bør reflektere både anleggsfasen og ferdigfasen.

Pågående arbeid med ***mulighetsstudie for flytting av cruisehavna, helt eller delvis***, er ikke kommentert i strategiplanen. ÅRH er en av flere aktører som deltar i dette arbeidet, og vi mener dette burde vært et sentralt tema i en strategiperiode når cruisetraffikken er en så sentral del av ÅRHs virksomhet.

Strategisk havneplan 2019-2028 ble ikke revidert

I 2019 behandlet Ålesund kommune v/ Bystyret (i sak 105/19, vedlagt) høringsutkast for Strategisk Havneplan for perioden 2019-2028, og vedtok at planen skulle revideres med hensyn til en rekke innspill som omhandlet blant annet Sørsida spesielt og byutvikling generelt. Vi har registrert at denne revideringen aldri ble foretatt. Innspillene fra 2019 er heller ikke innarbeidet i foreliggende utkast til plan, selv om denne omtales som en rullering av «gjeldende» plan. Vi mener det har vært svært uheldig at Strategisk havneplan for 2019-2028 aldri ble revidert i henhold til Ålesund kommunes innspill, og det at innspillene heller ikke i dette utkastet er innarbeidet er bekymringsverdig for kommende strategiperiode 2025-2034.

Øvrige kommentarer til handlingsplanen

- **Kaikapasitet.** I utkastet til Strategisk Havneplan beskrives både en ønsket videreutvikling av cruisevirksomheten, med mål om å fylle kaiene de dagene i året det er ledig kapasitet. Samtidig påpekes det behov for økt kaikapasitet i sentrum, og særlig for fiskeflåten. Det virker selvmotsigende at ÅRH på den ene siden ønsker mer kaier i sentrum samtidig som de nylig selv har regulert bort de fullt funksjonelle kaiene i Skutvika til bolig- og byutvikling, som de nå skal selge.
- Cruisevirksomheten i Ålesund kommune utgjør en betydelig inntektskilde for ÅRH. Både politiske vedtak for kommunen og reguleringene knyttet til Sørsida gjør det svært krevende å opprettholde dagens nivå av cruisetraffikk på Sørsida. I tillegg ser vi en trend i andre norske og europeiske byer der cruiseskip i økende grad flyttes bort fra sentrumsnære områder, og får generelt restriksjoner med øvre grenser for antall besøkende av sentrumsområder. Det er derfor avgjørende at dette temaet blir grundig vurdert i den Strategiske Havneplanen for 2025 – 2034. En helhetlig tilnærming til cruisetraffikk, inkludert alternative steder og logistikk, vil kunne sikre en bærekraftig utvikling for både havna og lokalsamfunnet.

- **Språklig og argumentasjon:** Handlingsplanen fremstår som ensidig og lite balansert. Bruken av sitater fra Sunnmørsposten angående fiskeflåten er en kildebruk som vi stiller spørsmål til hvilken vekt skal tillegges, og den åpner ikke for en bredere diskusjon om mulige strategiske veivalg.
- **Bruk av bakarealer:** Det beskrives i planen at bakarealet skal benyttes på en annen måte enn det som tidligere er vedtatt. ÅRH skal i henhold til reguleringsplan for Sørsida disponere 15 meter bred kai og adkomst til kaiene i fremtiden.

Med vennlig hilsen

Sørsida Utvikling AS

Vedlegg:

1. Sak 105/19 Ålesund bystyre – høringsvar Strategisk havneplan 2019-2028